

Odkrivanje pljučnega raka

GLOBAL LUNG CANCER
COALITION

Pregled je namenjen osebam, ki so izpostavljene tveganju zgodnje faze bolezni, preden se pojavijo simptomi, in jim omogoči dostop do dokazanega zdravljenja. Da bi bil pregled učinkovit:

- mora biti zanesljiv ter zaznati bolezen v njeni zgodnji fazi
- mora biti preprost in dostopen prebivalstvu
- mora storiti več dobrega kot škode za ljudi

Zakaj se opravljajo pregledi za odkrivanje pljučnega raka?

Daleč najboljše rezultati pri zdravljenju pljučnega raka so zabeleženi, kadar je bolezen odkrita čim prej. V začetnih fazah pljučnega raka so lahko vidni le nekateri od simptomov, zato je pregled praktičen način za čim hitreje odkrivanje pljučnega raka. Pri večini pregledanih ljudi ni odkrit pljučni rak.

Kako poteka pregled za odkrivanje pljučnega raka?

Trenutno se v praksi uporablja računalniška tomografija z nizkim odmerkom (imenovana tudi CT skeniranje z majhnim odmerkom ali LDCT). To so posebni rentgenski aparati, ki potrebujejo le majhen odmerek sevanja, da naredijo serijo posnetkov notranjosti telesa, ki tvorijo tridimenzionalno sliko, ki se lahko uporablja za natančno diagnozo.

Najnovejši optični bralniki LDCT omogočajo hitro fotografiranje (med enkratnim zadrževanjem diha). Kombinirane slike so dovolj jasne, da se lahko odkrijejo tudi zelo majhni tumorji.

Ali so pregledi učinkoviti?

Prvi pomembnejši dokazi so bili pridobljeni v Nacionalni ameriški raziskavi za odkrivanje raka pljuč (NLST) v ZDA, objavljeni leta 2013. Pokazalo je, da lahko LDCT reši življenje ene osebe na vsakih pet ljudi, ki trenutno umrejo zaradi pljučnega raka.

Če je med pregledom odkrit pljučni rak, je to najpogosteje v njegovi zgodnji fazi (tako imenovan stadij bolezni I), kar pomeni, da je najverjetneje potrebna samo operacija in rezultat bo bistveno boljši.

Kdo je deležen pregleda?

Čeprav se smernice lahko razlikujejo od države do države, se pregledi običajno osredotočajo na osebe z visokim tveganjem pljučnega raka, kot so:

- na splošno dobro zdravje
- brez simptomov
- starost od 55 do 74 let
- sedanji kadilec ali nekdo, ki je prenehal kaditi v zadnjih 15 letih

Osebe so lahko uvrščene v skupino za pregled tudi zaradi drugih dejavnikov, vendar pa je to odvisno od pristopa k pregledovanju države, v kateri živite, in lahko vključuje dejavnike kot so pljučni rak v družini, predhodna bolezen dihal ali izpostavljenost azbestu.

Povejte svojemu zdravniku, če ste zaskrbljeni, da ste morda v skupini z visokim tveganjem.

Rutinski presejalni pregledi za pljučnega raka so še vedno omejeni po vsem svetu, vendar pa mnogi strokovnjaki zdaj verjamejo, da obstajajo dokazi, ki podpirajo presejanje kot način za reševanje življenj. Nekaterе države, kot so Anglija, Hrvaška, Avstrija in Francija so začele izvajati programe ali lastne pilotne projekte pred splošno zdravstveno oskrbo.

Če niste prepričani, ali se presejalni pregledi pljučnega raka izvajajo v vaši državi, se posvetujte z lokalno organizacijo za odkrivanje pljučnega raka.

Če imate simptome pljučnega raka, se pogovorite s svojim zdravnikom. Simptomi pljučnega raka lahko vključujejo:

- kašelj, ki ne izgine
- krvav izpljunek
- občutek zadihanosti brez razloga
- bolečine v prsih ali ramenih
- kašljanje krvi

Ne čakajte na vabilo na presejalni pregled.

Kaj se zgodi po opravljenem pregledu?

Med postopkom pregleda se na podlagi LDCT posnetkov preveri ali so vaša pljuča jasna. Najpogosteje je to tako. Včasih se lahko na posnetku zasledijo nenavadne lise ali področja, ki lahko kažejo, da je običajno zdravo pljučno tkivo, napolnjeno z zrakom, postalo trdo. To so grudice.

Pomembno je poudariti, da odkritje grudic ne pomeni nujno rakavega obolenja. Lahko gre npr. za neškodljive grudice, ki ostanejo po preprosti okužbi v območju prsnega koša. Grudice so relativno pogoste - do dopolnjenega 50 leta jih bo imela vsaj polovica ljudi. Vendar pa večina (več kot 95 %) ni rak.

Kaj se zgodi v primeru grudic?

Čese med pregledom odkrije obstoj ene ali več grudic, bo vaše zdravstveno osebje v sodelovanju z vami pripravilo ustrezen načrt za spremljanje in testiranje. Programi za odkrivanje temeljijo na smernicah, ki določajo nadaljnje ukrepanje.

Pregledovanje ni enkratni pregled. Potreben je redni letni pregled tako dolgo, kot to priporoča vaš zdravnik, tako da se lahko čim prej odkrije morebiten začetek raka.

Ali obstajajo tveganja?

Presejalni testi za raka niso popolni. Nekaterih vrst raka ni možno zaznati (lažen negativen rezultat) in nekateri neobičajni madeži lahko izgledajo kot rak, tudi če niso (lažen pozitiven rezultat), kar pomeni, da so lahko ljudje deležni dodatnih nepotrebnih preskusov.

Med LDCT slikanjem so ljudje izpostavljeni izredno nizki ravni sevanja. Ta raven sevanja je večja kot raven rentgenskega sevanja, vendar pa je veliko nižja od rednega CT slikanja, ki je lahko potrebno v kolikor imate simptome raka.

Podobni količini sevanja ste v obdobju šestih mesecev izpostavljeni v vašem naravnem okolju. Gre za raven, podobno mamografiji za odkrivanje raka dojke.

Kaj sledi pregledom?

Dokazi kažejo, da je LDCT pregled pomemben korak pri zgodnjem odkrivanju pljučnega raka in povečanju stopnje preživetja. Ker so pregledi postali bolj natančni in jih je moč opraviti z nižjimi stopnjami sevanja, se lahko zdravljenje in izidi v prihodnje le izboljšajo.

Raziskave v drugih pristopih odkrivanja vključujejo:

- boljše in natančnejše optične bralnike
- iskanje mikroskopskih dokazov o obstoju majhnih tumorjev pljuč v slini ali vzorcu krvi, preden postanejo dovolj veliki, da so vidni na CT posnetkih
- preskus dihanja, da bi našli snovi, ki se spremenijo ob prisotnosti pljučnega raka

Kaj, če v moji državi ni programa za odkrivanje pljučnega raka?

Če mislite, da ste v skupini z visokim tveganjem, se o vaših skrbih pogovorite s svojim zdravnikom, zdravstveno ustanovo ali lokalno organizacijo za boj proti pljučnemu raku. Povedali vam bodo o možnostih zdravstvenega varstva v vaši državi in vam pomagali ugotoviti, kaj se da storiti.

Povzetek

Pregled pljučnega raka s CT slikanjem je učinkovit pri zgodnjem odkrivanju pljučnega raka pri ljudeh z visokim tveganjem. To je odlična novica in pomeni, da bo vedno več ljudi deležno zdravljenja za pljučnega raka v zgodnji fazi in bo imelo boljše dolgoročne možnosti.

Čeprav morda ni tako široko dostopno, kot si ljudje želijo, se v številnih državah po svetu izvajajo pilotni projekti.

Posvetujte se z lokalnimi organizacijami za zdravljenje pljučnega raka in preverite, ali so v vaši bližini takšni projekti.

GLOBAL LUNG CANCER
COALITION

Odkrivanje pljučnega raka
© Global Lung Cancer Coalition
www.lungcancercoalition.org

To informacijsko zloženko je izdal sekretariat Svetovne zveze za boj proti pljučnemu raku (Global Lung Cancer Coalition - GLCC), pregledana pa je bila s strani strokovnjakov za rak pljuč. Za več informacij o podpornih in informacijskih storitvah, ki so na voljo v vaši državi, obiščite www.lungcancercoalition.org Različica 1.0 - december 2022.